

Главни геополитички догађај 2008. године (а вероватно и бар прве половине 21. века) десио се септембра и октобра. Распад једно поларног света има обележја тектонског поремећаја који се осетио баш у сваком кутку планете. Непосредан повод био је крах економско-финансијског модела који су примењивале доминантне, пре свега Западне силе. Сазнање да Америка није више једини лидер, тешко је одјекнуло у државама које су своју будућност и напредак везали уз њу и њено лидерство. Изјава, поводом најаве самита на врху Бразила, Русије, Индије и Кине, Грегори Коплија 05.01.2009. (Председник и уредник вашингтонског часописа „Defence and Foreign Affairs”) да је сада Америка у ситуацији да се плаши изолације од стране земаља БРИК-а, сведочи о дефинитивном признању реалне ситуације у свету. Ноам Чомски је у својим коментарима увидео чињеницу да амерички и уопште западни медији бојкотују постојање и такве организације каква је УНАСУР (Организација земаља Јужне Америке), све да не би открили чињеницу да им је и „задње двориште“ окренуло леђа. Медијска блокада требало би да им послужи да се бар за извесно време сакрије чињеница да је „цар го“. Све ове информације о снажном престојавању на глобалној политичкој сцени говоре да медијске манипулације више не могу да зауставе природне процесе прерасподеле политичке моћи. Сходно томе и редистрибуцији природних ресурса као једног од најважнијих потенцијала за даљи успешан развој. Назире се крај остваривању супериорног развоја на искоришћавању војне и медијске супериорности и искоришћавања наметнутог финансијском владавином светом.

Сама Америка нашла се у паници. Становништво навикнуто на дугогодишње стабилне прилике, одједном је схватило да у систему за кога су безрезервно веровали не постоји бољи, нема перспективе за велики део популације на средњи рок. Стотине и хиљаде аналитичара широм света објашњавају и то веома успешно корене и начин на који се изгубио једнополарни свет. Код предвиђања будућих догађаја разликују се по „екипи“ за коју навијају, јер су углавном свесни да је прогноза будућих догађања, у овом тренутку, отприлике равна клађењу на спортске резултате.

На нашим просторима, обасути смо, пре свега, вестима доступних нам медија, који доминирају у такозваном развијеном свету (SNN, BBC, Reuters) и, наравно, домаћим распршивачима информационе магле којом се покушава сакрити (а оправдати поклич „Европа нема алтернативу“) право стање ствари. Захваљујући Интернету, они који желе,

могу доћи и до других извора који показују доста различиту ситуацију. Читаоци кинеских, индијских, руских, бразилских, арапских новина и агенција, у прилици су да сазнају много више.

Шта се у међувремену догађа у земљама БРИК-а? После састанка министара иностраних послова у Јекатеринбургу маја месеца, било је извесно да ће до горе поменутих промена врло брзо доћи. Земље БРИК-а заједно или појединачно склапале су споразуме са великим бројем земаља о почетку деловања по новим мултиполарним условима. Шангајска организација за сарадњу примила је као посматрача Монголију, Индију, Пакистан и Иран. Иран и Пакистан очекују одговор на молбу да постану пуноправни чланови, Индија је са Бразилом и ЈАР направила споразум, УНАСУР је објединио већину земаља Јужне Америке. У наступима званичника земаља БРИК-а инсистира се да то никако није нови блок који жели да доминира глобалном сценом, већ само један од видова окупљања који се бори за праведнији поредак заснован на међународном праву (сада важећем) у који треба укључити што већи број земаља.

Бразил ће у новој години наставити да се учвршћује на позицији предводника (лидера) земаља Јужне Америке. Нагли развој привредних потенцијала земље која је трећи по величини извозник наоружања (основе ове индустрије поставили су Немци избегли после Другог светског рата), трећи светски произвођач авиона и надасве нова енергетска супер сила, и у години свеопште кризе, имаће висок раст привреде. Такав положај определиће мање земље региона да још више учврсте сарадњу са Бразилом и у њему пронађу партнера који ће заменити САД, уз далеко мање условљавање и мешање у њихове унутрашње прилике. На недавно одржаном састанку ових земаља у Лими (Перу) договорено је децидирано да Бразил буде главни њихов снабдеач оружјем. Но, као нови глобални светски фактор повезиваће се и са осталим земљама БРИК-а. Конкретизација тога су већ велики споразуми са Индијом и Русијом (посета Медведева), а у најскорије време очекују се и са Кином.

Русију у овој години очекује даље потврђивање положаја супер-силе. Светска криза уздрмала је њену позицију, јер су два основна фактора њене повећане моћи: цена и количине продате нафте (гаса) – драстично смањене. Прагматично вођство Путин-Медведев (у чију одлучност никако не треба сумњати) има шансу да се потврди као неприкосновени лидер и у наредним деценијама, уколико и овог пута пронађу решење и наставе са растом привредних активности и побољшавањем стандарда становништва. Русија је успела да постане најважнији партнер ЕУ после Америке, са перспективом да у некој догледној будућности замене места. Француски председник Саркози јасно је ставио до знања на Руско-ЕУ самиту да је сарадња са Русијом од егзистенцијалног значаја за ЕУ (пре свега, енергенти). Демонстрирање обновљене војне моћи (патролирање стратешких нуклеарних бомбардера, брзопотезно решавање кризе

са Грузијом, посета ратне флоте Јужној Америци) озбиљан су наговештај да ће и у свим садашњим (антиракетни штит размештен у Пољској и Чешкој) и евентуалним будућим војним активностима САД (НАТО) бити одговорено крајње одлучно и ефикасно. Склапање великог броја веома великих уговора о продаји оружја и енергената (Венецуела, Казахстан, Кина) искључиво у рубљама, доказ је одлучности да се њихова валута уврсти у светску монетарну корпу и раскине са досадашњом праксом плаћања у доларима. Одлучност државе да се најозбиљније позабави наталитетом (Путин) показује да ће највећа руска слобост: огромна територија за релативно мали број становника у наредним деценијама драматично променити. Ако се узме у обзир да промена климе на глобалном нивоу иде на руку огромној Русији и да ће она постати, не само енергетски и сировински супер гигант, већ и један од највећих произвођача хране на свету. Ова година представља БРИК-у, ЕУ, и осталим земљама идеалну прилику да се увере у најискреније намере Русије да своју моћ искористи у правцу постизања стабилности у новом светском поретку.

Индија је претходну годину окончава успешно постигнутим уговорима са САД и Русијом о сарадњи на пољу развоја нуклеарне технологије за примену у мирнодопске сврхе. Водећи политику што веће неутралности, она је себи обезбедила добру позицију да користи своје место за развој добрих односа са скоро свим земљама у свету. Људски и интелектуални потенцијали омогућили су јој да у неким од најпрофитабилнијих сектора (IT) има доминантну улогу у свету, што је потврда и даљег брзог раста. Изградња инфраструктуре за ову циновску земљу представља генератор који омогућава ублажавање удара светске економске кризе. Као једно од два (уз Кину) највећа тржишта на свету, и даље ће представљати примамљив мамац за велике светске компаније гладне нових тржишта. Производни потенцијали (едукована радна снага, брз технолошки развој, широка мрежа дистрибуције по свету), такође привлачи улагаче са свих страна. Аутомобилске индустрије из целог света (најжешће погођених кризом) индијско тржиште виде као један од потенцијала за свој опстанак и даљи развој. Интензивним развојем свемирске технологије, софтверске и електронске индустрије, војне индустрије и осталих технолошки интензивних грана, постаје један од неколико светских центара моћи, способних не само да одбијају претње од себе, већ и да активно учествује у креирању нових односа у свету. На том путу, свакако, имаће потешкоћа већ ове године у виду решавања проблема са увезеним тероризмом и домаћим сепаратизмом (Кашмир).

Кина у Нову годину улази као највећа индустријска производња на свету. Такође је по првим проценама и друга светска економија иза САД. Са фантастичним растом од 13,8% у 2007. и још се не зна колико изнад 10% у години највећег медијског спектакла протеклих деценија, Олимпијских Игара у Пекингу, снажно граби ка првом месту на које ће стићи за неколико година. Годину кризе Кинези дочекују са више самопоуздања од већине водећих економија у свету. Упркос смањеним поруџбинама из света, пре свега Америке, кинеска роба својом ценом ће и у времену кризе лакше наћи пут до

сиромашнијих купаца. Такође, ако желе приступ на огромно тржиште Кине, својих најважнијих компанија из области аутомобилске, авио и индустрија процесне опреме све најразвијеније земље мораће и даље да своја тржишта држе широм отворена за кинеску робу. Други правац у коме Кина избегава нагли пад привредних активности свакако је и њихово унутрашње тржиште. Потенцијал се најбоље уочава ако се само потреба средњег сталежа у Кини, који броји већ преко 300 милиона људи, да има по два аутомобила у породици, мери потребном производњом десетина милиона аутомобила. Даљи интензивни развој свих врста инфраструктуре, такође је гарант блажег удара кризе у Кини. Не треба занемарити и чињеницу да кинески комунизам има јединствену шансу да примени најмоћније компјутерске системе сопствене производње у планирању и вођењу економске политике. Научни социјализам коначно има шансу да у прерастању ове земље у светског лидера потврди или демантује старо-нове идеје о предностима планске економије.

Непресушну потребу за енергентима (док не пронађе алтернативу) Кина настоји да осигура односима са Венецуелом, Ираном, Габоном и посебно са Бразилом као највећим произвођачем био горива и сигурно будућим највећим извозником енергената, имајући у виду ново откривене резерве црног злата и гаса у тој земљи. Имајући у виду несагледиве потребе за енергентима и улагања у науку и технологију, вероватно ће ова земља прва стићи до решавања проблема са обновљивим изворима енергије.

Шездесет година мира (са изузецима ограничених сукоба са Индијом, Вијетнамом, Русијом) Кина је искористила да постане „неповратно јака“. Својом политиком постепеног повећавања учешћа у светским пословима и немешањем у било какве сукобе, изузев када су њени витални интереси непосредно угрожени, омогућили су брз развој свих својих потенцијала, а посебно војних, којим је способна да брани своје интересе.

Односи унутар БРИК-а у 2009, развијаће се у сагласности са чињеницом да је спој две најмногољудније земље и две земље са највише природних ресурса, готово идеална комбинација огромних нарастајућих тржишта и технолошки експанзивних економија, са такорећи неограниченим резервама сировина способних да ако треба и војним средствима заштите своје интересе. Но, њихов, готово идиличан положај, сигурно ће покушати да поремете други геостратешки играчи, а пре свега, Америка. САД има интереса да у региону Азије што више одложи стратешко повезивање евроазијског простора (ЕУ-Русија-Азија), јер учвршћивање односа на том простору додатно слаби већ ионако њихов пољуљан положај. Њихову унутрашњу равнотежу неће нарушити и поједина неповерења која постоје између њих. Суптилност коју демонстрирају у прихватању подршке коју имају за нове међународне односе од највећег броја земаља говори да се ради о земљама – цивилизацијама које нису склоне прављењу неке нове хегемоније на планети.

Србија је у недавном периоду пропустила шансу да, у овом времену кризе, искористи многобројне предности које је уживала у 20. веку у односима са земљама БРИК-а. Преостаје нам да у времену пред нама што пре повратимо, у мери колико је то могуће, добре политичке, а поготову економске односе са тим земљама. Како је наша привреда 0,002 европске и 0,0007 светске привреде, то би неколико партнера из ових земаља, који би искористили наше односе са ЕУ и Русијом (бесцарински аранжмани) допринело да безболније прођемо кроз ова суморна економска времена.